

"Sé mo bharúil faoi TG4 anois ná gur staisiún é atá ag dul i bhfeabhas i gconaí. Baineann mé taitneamh as cláracha ar nós *"Fíorscéal"* agus *"Séideán Staire"*, ceapaim gur cuid de na cláracha teilifíse is fearr iad seo atá le fáil ar staisiún ar bith. Clúdaíonn TG4 an nuacht agus an sport go maith ach ba mhaith liom dá mbeadh níos mó nuacht áitiúil air.

Cuid de na míbhuntáistí a fheicim ar an staisiún ná go mbíonn go leor seanscannáin air go minic agus ar éigin tada nua-aimseartha. Freisin déantar drochaistriúcháin agus canúint ar chláracha teilifíse gasúir agus tá sé deacair iad a thuiscint ní amháin do ghasúir ach do dhaoine fásta chomh maith – ní cheapaim gur Gaeilge nádúrach a chuirtear ar na cláracha seo."

Micko Ó Conaire, Rosmuc, duine den mheitheal a chuir an staisiún bradach "Teilifís na Gaeltachta" ar bun i Ros Muc sa bhliain 1987.

Nuair a bhí díospóireacht náisiúnta ar siúl faoi bhunú bealach teilifíse nua, an argóint ba mhó a bhí ar a shon ná an géargá a bhí ann go mbeadh a laochra teilifíse féin ag páistí agus ag déagóirí a bhí á dtógáil trí Ghaeilge.

Tá an-mholadh ag dul d'fhoireann agus do bhainistíocht TG4 as ucht na laochra sin a chur ar fáil. Cé a chreidfeadh 10 mbliana ó shin go mbeadh a leithéidí agus Hiúdaí, Hector, Dáithí Ó Sé agus Áine Ní Dhiroighneáin mar laochra, ní hamháin ag lucht na Gaeilge, ach ag aos óg na tíre i gcoitinne.

Go deimhin féin, an tseachtain seo beidh níos mó cláracha Gaeilge do pháistí á gcráladh ar TG4 ná mar a cráladh ar RTÉ san iomlán sna trí bliana idir 1987 agus 1990.

Comhgháirdeachas le TG4!
Ciarán Ó Féinneadha' BAC, ball den Fheachtas Náisiúnta Teilifíse

Rinneadh obair mhór leis an staisiún a thabhairt ann ach sílim go ndearna muid ar fad faillí ó shin sa méid is nach ndearna muid léirmheas fírinneach, leanúnach ar an gcúis ar bunaíodh an tseirbhís agus ar an gcaoi a bhfuil ag éirí leo. Fealsúnacht an staisiúin an rud is tabhachtaí sa deireadh. Déarfainn gur fearr go mbeadh cupla bonnchloch faoin bhfealsúnacht sin:

Ómos do phobal na Gaeilge agus do dhream ar bith atá báúil leo.

2.Meas ar Stair na hÉireann

Meas ar an nGaeilge mar Mheán Chumarsáide

A thuiscint nach ionann a bheith nua-aimseartha agus géilleadh do chuile fhaisean dá dtagann an bealach.

Droim láime a thabhairt do "bheibeachas" agus do "lad-achas"

"Súil Eile" a bheith ann dháiríre, thréis dhúinn a shocrú céard a chiallaíonn an téarma sin.

Seosamh Ó Cuaig, Cill Chiaráin, duine den mheitheal a chuir an staisiún bradach "Teilifís na Gaeltachta" ar bun i Ros Muc sa bhliain 1987.

I 1987 bhí mé ar chúrsa innealtóireacht leictreonach i nGaillimh nuair a d'iarr an tUasal Bob Quinn orm an mbeadh suim agam a bheith páirteach sa gcráladh bradach - sin "Teilifís na Gaeltachta" a chraoladh beo daite ó Fhéile an Oireachtais i Ros Muc.

B'iontach an dúshlán a bhí ann, dhá tharchuradóir a chur le chéile, ceann sa halla chun tarchur a dhéanamh ón halla i bhfoirm bíoma i dtreo an tsleibhe agus ceann ar bharr an tsleibhe. Bhí innealtóir iontach eile linn Norbert Payne, agus d'fhoghlaim mé an oiread uaidh ó thaobh cúrsaí teileachumarsáide, stiúideoanna, fuaim agus srl. D'oibrigh mé le TnaG nuair a bhí sé dá shocrú suas i

1996, bhí mé ann ar feadh cheithre bliana. Sílim gur tharraing na hoibrithe as na gaeltachtaí éagsúla le chéile thar cionn an t-am sin chun go leor constaicí teicniúla a sharú. Maidir leis an staisiún anois, ní dóigh liom gur cheart an t-ainm a bheith athraithe ó TnaG go dtí TG4. Tá inní orm go bhfuiltear ag imeacht ón aidhm a bhí ag an ngrúpa a thosaigh an feachtas. Níl a dhóthain béime ar chláracha áitiúla Gaeltachta agus tá an iomarca Béarla ar an staisiún

Joe Mac Donncha (Joe Chólman), An Cheathrú Rua - duine den mheitheal a chuir an staisiún bradach "Teilifís na Gaeltachta" ar bun i Ros Muc sa bhliain 1987.

Ceapaim gur iontach an rud é gur bunaíodh TG4. Tá sé ag tabhairt deiseanna iontacha fostaíochta do mhuintir na Gaeltachta, ins an staisiún féin agus freisin ins na comhlachtaí atá bunaithe chun cláracha a dhéanamh don tseirbhís. Tá cláracha breátha déanta ag leithéide Sheáin Ó Cualáin as Cill Chiaráin, Macdara Ó Curraoin as an Spidéal agus go leor eile. Tá muintir na Gaeltachta le feiceáil ar an scáileán agus iad chomh cumasach spéiriúil le dream ar bith ar fud an domhain - Aoife Ní Thuairisg, Síle Ní Bhraonáin, Emer Ní Chonaola, Mairéad Ní Chuaig, Dáithí Ó Sé - thógfadh an liosta iomlán an iomarca spáis. Is súil eile é. Tá an bhéim a chuirtear ar an gceol traidisiúnta agus ceoltaí eile thar barr. An taon inní a bheadh orm faoin staisiún ná go bhfuil an iomarca Béarla air, caithfear tabhairt faoi é seo a laghdú nó ní bheidh ann ach staisiún eile Béarla. Bíonn na scannáin eachtrannacha oíche Dé hAoine an-mhaith!!

Peigí Ní Chonghaile, Cor na Rón Láir- duine den mheitheal a chuir an staisiún bradach "Teilifís na Gaeltachta" ar bun i Ros Muc sa bhliain 1987.

An Craiceann is a Luach

An Coinníoll Teanga - Déanann Trevor Ó Clochartaigh ainilís ar a bhfuil ag tarlú.

uaigh na focla 'coinníoll teangan' le cuid mhaith de bhunú Chonamara agus beidh siad ag únfairt is ag osnaíl, drogall orthu go bhfuil fút léacht a thabhairt dóibh ar ábhar doiléir - nach bhfuil suim ach ag gníomhairí Gaeilge, polaiteoirí beaga agus corr 'ghealt' eile iontu.

Ach, dá ndéarfá le daoine go raibh tú chun deireadh a chur leis an tacaíocht airgid do choláistí samhraidh bheadh an pobal céanna ar mire, nó dá ndéarfá leo nach raibh siad i dteideal deontais feabhsúchán tithíochta nó bóithre áise ó Roinn na Gaeltachta feasta, bheadh muid ag máirseáil ar an gceannáras sna Forbacha amhail is go raibh ár gcearta sibhialta dhá shéanadh arís. Ach, sin an rud a d'fhéadfadh tarlú amach anseo muna mbeidh muid ar an airdeall.

Tá pobal iontach Gaelach againn i gConamara. Daoine breátha, cine uasal, a bhfuil féiniúlacht faoi leith acu, atá fite fuaite leis an tírdhreach ina maireann muid agus atá bródúil as an sliocht dár díobh muid. Tá omós do nósmaireacht, teanga agus traidisiún ár sinsir ach tá casachaí nua á bhaint freisin as an teanga, an ceol, an oidhreacht agus na cleachtais phobail eile a ghabhann léi.

Ar bhealach, sílim go bhfuil daoine áirithe ag

Trevor Ó Clochartaigh

iarraidh an craiceann 's a luach nuair a thagann sé go dtí cúrsaí cultúrtha agus teangan sa nGaeltacht. An luach is mó atá ag cuid acu ar an nGaeilge ná an luach eacnamaíochta gur féidir a bhaint aisti ó thaobh ioncam as gníomhaíochtaí teangalárnaithe. Níl locht ar sin as féin. Ach nuair a iompaíonn an dream céanna ar theanga na Banríona nuair atá an t-airgead déanta, caithfidh muid ceist a chur orainn féin mar chine, cén fiúntas atá leis an ghníomhaíocht céanna sa bhfadtéarma?

Cuireann meon na n-ionadaithe pobail i leith

cúrsaí pleanála agus an Ghaeilge iontas agus díomá orm freisin. Tá inní orm nach féidir linn díospóireacht aibí oscailte a bheith againn faoin ábhar. Tá amhras orm go bhfuil cinnithe dhá nglacadh a thosódh sruth forbartha a bheas deacair a cheansú agus a athróidh dreach na Gaeltachta go deo.

Cur seo i gcomhthéacs an athrú ollmhór atá tagtha ar an tír sin againne le blianta beaga anuas agus an saibhreas neamhchleachtaithe a ghabhann leis. Cinnte, is maith an aghaidh ar an gcosmhuintir an rachmas, ach caithfidh muid a bheith cúramach faoin gcaoi a dtéann an t-airgead i bhfeidhm orainn, mar dhaoine agus mar phobal.

Tá líon na gcarranna móra galánta ar na bóithre mar léiriú an-fheiceálach ar an saibhreas nua seo. Tá glúin nua Éireannaigh ag teacht chun cinn atá faoi gheasa ag bréagáin an rachmais ar nós an nuatheicneolaíocht, caifé galánta, páirt úinéireacht i scéimeanna árasáin i dtíortha coimhthíocha, 'blueberries' agus seinnteoirí 'MP3'.

Cuireann eacnamaíocht an mhargaidh béim ar an duine aonair agus ar charnadh maoin pearsanta. Fágann seo go bhfuil muid níos boichte mar chine de bharr easpa caidreamh

daonna, easpa comhludair agus easpa aitheantais don áit as ar fáisceadh muid.

Tá gá le plé oscailte, macánta maidir leis an bpobal ina maireann muid agus an chaoi gur mhaith linn an pobal sin a fheiceáil ag fás is ag neartú. Tá gnéithe éagsúla den díospóireacht sin tábhachtach, mar shampla an infrastuctúr fhisiciúil, soláthar oideachais agus sláinte, fostaíocht agus an eacnamaíocht - AGUS ár dteanga agus cultúr.

Ní mhór gur díospóireacht cuimsitheach a bheadh anseo a thógfadh tuairimí daoine éagsúla san áireamh - an cosmhuintir agus na

comharsain, na h-ionadaithe pobail agus poiblí, lucht an státhóras agus iadsan taobh amuigh dhi, óg, aosta, saibhir agus daibhir. Tá tuairimí chuile dhuine luachmhar agus mar a dúirt an Cadhnach 'Caithfear éisteacht'.

Caithfidh muid glacadh leis nach gcaithfear aontú faoi chuile shórt, áfach. Dá mbeadh muid ar fad ar an tuairim céanna faoi gach rud bheadh saol gan mórán chéille againn. Ach tá meon an-mhí-fhoighdeach tagtha chun cinn le ré an Tíogar Cheiltigh, go h-áirithe ó dhaoine a bhfuil beagáinín cumhachta tugtha dóibh. Is beag leo iad siúd a léiríonn malairt tuairim nó a cheisníonn an 'tuiscint

chomónta'. Ní thugtar deis ceart machnamh, le caibidil a dhéanamh, leis na h-impleachtaí a phlé. Droch chinnithe agus botúin dhá dhéanamh, an toradh a bhíonn ar obair den chineál sin.

Sílím gur saint agus cathú an bhrabhaigh ba chúis leis an brú chun an choinníoll teangan sa chóras phleanála a athrú. Ní shin bun agus barr an scéil, dár ndóigh, ach bhí daoine áirithe a raibh an aidhm sin acu ag úsáid leithscéalta agus daoine eile leis an toradh sin a bhaint amach.

Ní fhéadfaidh muid rudaí a bheith againn ar chuile bhealach. Má tá muid chun ceantar folláin Ghaeltachta a bheith againn, atá in ann an tairbhe is fearr a bhaint as na deiseanna a thagann as

cultúr bríomhar, chomhaimseartha, caithfidh muid an aeráid a chinntiú le go mbeidh an chultúr sin follasach sa bpobal agus meas ag daoine air dá réir.

Tá fhios agam go maith go bhfuil lochtaí ar chur i bhfeidhm an choinníoll teangan de bharr easpa áiseanna agus soiléireachta maidir leis an slat tomhais agus an cur chuige ó thaobh scrúdú di. Ach, níl fianaise dá laghad tugtha ag na polaiteoirí go raibh an choinníoll teangan ag coinneáil daoine amach as a gceantair dhúchais.

Tá cuid mhaith forbróirí i gConamara nach bhfuil fadhb dá laghad acu le coinníoll teangan a bheith ar a gcuid forbairtí. Ach tá dornán beag eile atá ag iarraidh fáil réidh leis chun

an brabach is airde gur féidir leo a bhaint amach, cuma cén tionchar a bhéas aige sin ar na pobail ina bhfuil na forbairtí sin lonnaithe. Bhí siad sin ag cur brú ar pholaiteoirí áirithe.

Chonaic muid chomh tapaigh is atá ceantracha cosúil le Bearna, Maigh Cuilinn agus na Forbacha ag athrú. Ní amháin go bhfuil na forbairtí ansin ag athrú an nósmaireacht teangan sna ceantair sin, ach tá sé ag athrú an comhdhéanamh pobail agus na comharsanachtaí ann chomh maith.

Ní thógfadh sé an t-uafás le h-athrú ó bhonn a chur ar bhaile beag ar bith i ndeisceart Chonamara. Tá cleachtadh againn ar fad ar chomhlúadar iomlán a bheith ag iompú ar an mBéarla nuair a thagann duine amháin isteach ann nach bhfuil an Ghaeilge ar a dtail acu. Cén chaoi mar sin ar féidir linn locht a fháil ar oidí scoile a chaithfeas iompú ar an mBéarla scaití mar nach bhfuil an Ghaeilge ar a dtail ag dornán scoláirí san rang acu? Is deacair locht a fháil ach an oiread ar na gasúir eile a iompoídh ar an mBéarla leo sa gclós scoile ar mhaithe le dea-chumarsáid agus píosa spraoi.

Ná tóg mí-cheart mé. Fearaimse na múrtha fáilte roimhe duine ar bith a thiocfas chun conaithe san nGaeltacht, cuma cé iad féin ná cé as iad.

Caithfidh muid chuile thacaíocht agus ugach a thabhairt dóibh lonnú agus meascadh sa bpobal agus

deiseanna a thabhairt dóibh an Ghaeilge a fhoghlaim. Nach 'eisirceoir' mé féin a tháinig abhaile as Sasana gan focal Gaeilge i mo phluic agam. Murach gurb í an Ghaeilge a bhí i mbarr réime agus mar theanga an phobail san Aird Mhóir agus mé ag fás aníos, ní bheadh mé ag scríobh an alt seo anois, mar ní bheadh mé in

ann. Caitheadh neart spalláí maidir leis an gcoinníoll teangan agus an diospóireacht teasáí a bhain leis i mbliana. Caitheadh drochmheas ar dhaoine a cheistigh seasamh na bpolaiteoirí agus orthu siúd a bhfuil sé de 'dhánaíocht' acu aighneachtaí faoi chúrsaí pleanála a chur chun cinn. Ach, caithfear meabhrú nach bhfuil an dream seo ach ag ardú ceisteanna. Is iad an Bord Pleanála atá ag glacadh na cinnithe, i gcomhthéacs an reachtaíocht pleanála. Agus, is polaiteoirí óna páirtithe céanna leo siúd atá ag lochtú lucht na gceisteanna, a chur an reachtaíocht céanna sin i bhfeidhm.

Ba bhreá liom dá dtiocfadh níos mó daoine chun cinn lena gcuid tuairimí a nochtadh faoin scéal seo. Níor cheart fuacht ná faitíos a bheith orthu. Níl aon réiteach simplí ar an bhfadhb. Ach fiú má bhíonn roinnt sárú agus easaontas ann agus go dtiocfar ar leagan amach a bhéas sásúil do na pobail éagsúla, bheimse in ann glacadh leis sin – fiú muna n-aontóinn go pearsanta leis an toradh. Bíodh misneach agaibh, mar níor chaill lucht an mhisnigh ariamh é.

An mbeidh sé ann i mbliana?

Ag Aonach Mhór an Ti Dóite i dtús na seachtóidí - Jack Mór Mc Loughlin (Jack Mór na mBaraillí) agus Michael Mhaidhcó Bhreathnaigh (nach maireann). Tá caint nach mbeidh aonach ann i mbliana de bharr Tigh Pheacock a bheith dúnta.

Neylon & Company

Cuntasóirí Cairte

Páirc Teicneolaíochta na Gaillimhe

An Pháirc Mhór

Gaillimh

Iniúcháirí Cláraithe
Comhairle Airgeadais
Pleanáil Cánach
Iarratais ar dheontais Stáit agus Iasachtaí
Bunú agus rúnaíocht Comhlachtaí

Déan teagmháil ar do thoil le Joe Neylon

Teil: 091-735800

Faics: 091-765589

Ríomhphost: info@neylon.ie

Le gach dea-ghuí don Phléaráca 2006

Bean an Tigh: Therese Conroy
Scrib, Ros Muc, Conamara, Co na Gaillimhe.
Teil: 091 574139 / 087 6360039;
Ríomhphost: dunmanusbandb@hotmail.com

Ciarán Ó Conaire (Tom)

Sáile Laoi,
Ros Muc

Córais Teasa agus
Pluiméireachta

Cur isteach
agus Coiriú

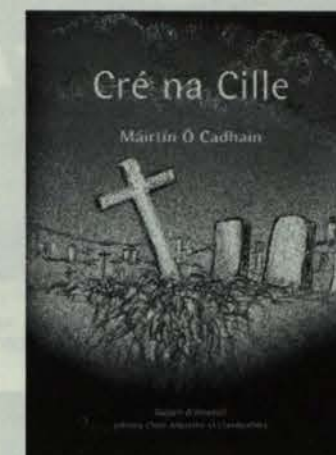

087 9077759

Cló Iar-Chonnachta

Indreabhán, Co. na Gaillimhe
Teil: 091 593307 Facs: 091 593362
cic@iol.ie www.cic.ie

LEAGAN DRÁMATÚIL

JOHNNY CHÓIL MHAIDHC Ó COISDEALBHA
a craoladh ar RTÉ Raidió na Gaeltachta.

Ocht nDlúthdhiosca €40

Arna fhoilsiú i gcomhar le RTÉ Raidió na Gaeltachta.

Tá rogha dlúthdhioscaí agus leabhar ar díol i siopa Chló Iar-Chonnachta inár n-oifigí i bPáirc Ghnó Shailearna, Indreabhán.
(trasna an bhóthair ó Choláiste Cholmcille)